DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 14 september 2006 *

I mål C-244/05,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, som framställts av Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Tyskland), genom beslut av den 19 april 2005 som inkom till domstolen den 7 juni 2005, i målet

Bund Naturschutz in Bayern eV,

Johann Märkl m.fl.,

Angelika Graubner-Riedelsheimer m.fl.,

Friederike Nischwitz m.fl.,

mot

Freistaat Bayern,

* Rättegångsspråk: tyska.

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.W.A. Timmermans samt domarna R. Silva de Lapuerta (referent), P. Kūris, G. Arestis och J. Klučka,

generaladvokat: L.A. Geelhoed,
justitiesekreterare: handläggaren B. Fülöp,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 6 april 2006,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Bund Naturschutz in Bayern eV, genom U. Kaltenegger och P. Rottner, Rechtsanwälte,

— J. Märkl m.fl., genom C. Deißler och A. Schwemer, Rechtsanwälte,

— F. Nischwitz m.fl., genom A. Lehners och E. Schönefelder, Rechtsanwälte,

— Freistaat Bayern, genom M. A. Brigola och M. Dauses, professeurs, G. Schlapp och M. Wiget, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom M. van Beek och M. Heller, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 18 maj 2006 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 3 i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (EGT L 206, s. 7; svensk specialutgåva, område 15, volym 11, s. 114) (nedan kallat livsmiljödirektivet).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Bund Naturschutz in Bayern eV och 23 andra personer (nedan kallade klagandena) och Freistaat Bayern angående ett beslut om godkännande av ett motorvägsprojekt.

Direktivet

3 Sjätte skälet i direktivet har följande lydelse: "För att säkerställa att en gynnsam bevarandestatus återställs eller upprätthålls hos livsmiljöer och arter av gemenskapsintresse är det nödvändigt att utse särskilda bevarandeområden för att kunna skapa ett sammanhängande europeiskt ekologiskt nät enligt en fastställd tidsplan."

4 Artikel 3 i direktivet har följande lydelse:

"1. Ett sammanhängande europeiskt ekologiskt nät av särskilda bevarandeområden skall inrättas under beteckningen Natura 2000. Detta nät, som skall bestå av områden med de livsmiljötyper som finns förtecknade i bilaga 1 och habitat för de arter som finns förtecknade i bilaga 2, skall göra det möjligt att bibehålla eller i förekommande fall återställa en gynnsam bevarandestatus hos de berörda livsmiljötyperna och arterna i deras naturliga utbredningsområde.

Nätet Natura 2000 skall även omfatta de särskilda skyddsområden som medlemsstaterna har utsett i enlighet med [rådets] direktiv 79/409/EEG [av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar (EGT L 103, s. 1; svensk specialutgåva, område 15, volym 2, s. 161].

2. Varje medlemsstat skall bidra till bildandet av Natura 2000 i en utsträckning som står i proportion till omfattningen på dess territorium av de livsmiljötyper och habitat för de arter som anges i punkt 1. Varje medlemsstat skall därför, i enlighet med artikel 4 och med beaktande av de mål som anges i punkt 1, utse områden till särskilda bevarandeområden.

..."

5 Artikel 4 har följande lydelse:

"1. På grundval av de kriterier som anges i bilaga 3 (etapp 1) och relevant vetenskaplig information skall varje medlemsstat föreslå en lista över områden och ange vilka livsmiljötyper i bilaga 1 och vilka på dess territorium inhemska arter i bilaga 2 som finns inom dessa områden. ...

Listan skall tillsammans med upplysningar om varje område överlämnas till kommissionen inom tre år efter anmälan av detta direktiv. ...

2. På grundval av de kriterier som anges i bilaga 3 (etapp 2) skall kommissionen, i samförstånd med varje medlemsstat, för var och en av de fem biogeografiska regioner som anges i artikel 1 c iii och för hela det område som avses i artikel 2.1 med utgångspunkt i medlemsstaternas listor upprätta ett utkast till en lista över områden av gemenskapsintresse där det finns en eller flera prioriterade livsmiljötyper eller prioriterade arter.

Medlemsstater i vilka de områden där det finns en eller flera prioriterade livsmiljötyper och prioriterade arter utgör mer än 5 % av det nationella territoriet kan, i samförstånd med kommissionen, begära att kriterierna i bilaga 3 (etapp 2) används mer flexibelt vid valet av alla områden av gemenskapsintresse på [deras] territorium.

Listan över de områden som valts ut som områden av gemenskapsintresse och som anger på vilka av dessa det finns en eller flera prioriterade livsmiljötyper eller prioriterade arter, skall antas av kommissionen i enlighet med förfarandet i artikel 21.

3. Den lista som avses i punkt 2 skall upprättas inom sex år efter anmälan av detta direktiv.

4. När ett område av gemenskapsintresse har valts ut i enlighet med förfarandet i punkt 2 skall den berörda medlemsstaten så snart som möjligt ... utse området till särskilt bevarandeområde ...

5. Så snart ett område har förts upp på den lista som avses i punkt 2 tredje stycket skall det omfattas av bestämmelserna i artikel 6.2-[6.]4."

6 I enlighet med artikel 6.1 i direktivet skall medlemsstaterna för de särskilda bevarandeområdena vidta nödvändiga åtgärder för bevarande, vilket om så krävs innefattar utarbetande av lämpliga skötsel- och förvaltningsplaner särskilt för områdena eller integrerade i andra utvecklingsplaner, samt lämpliga lagar och andra författningar eller avtal, som motsvarar de ekologiska behoven hos de livsmiljötyper i bilaga 1 och de arter i bilaga 2 som finns i områdena.

7 Artikel 6.2–6.4 i direktivet har följande lydelse:

"2. Medlemsstaterna skall i de särskilda bevarandeområdena vidta lämpliga åtgärder för att förhindra försämring av livsmiljöerna och habitaten för arterna samt störningar av de arter för vilka områdena har utsetts, om sådana störningar kan ha betydande konsekvenser för målen med detta direktiv.

3. Alla planer eller projekt som inte direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av ett område, men som enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt kan påverka området på ett betydande sätt, skall på lämpligt sätt bedömas med avseende på konsekvenserna för målsättningen vad gäller bevarandet av området. Med ledning av slutsatserna från bedömningen av konsekvenserna för området, och om inte annat följer av punkt 4, skall de behöriga nationella myndigheterna godkänna planen eller projektet först efter att ha försäkrat sig om att det berörda området inte kommer att ta skada och, om detta är lämpligt, efter att ha hört allmänhetens åsikt.

4. Om en plan eller ett projekt, på grund av att alternativa lösningar saknas, trots en negativ bedömning av konsekvenserna för området måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär, skall medlemsstaten vidta alla nödvändiga kompensationsåtgärder för att säkerställa att Natura 2000 totalt sett förblir sammanhängande. Medlemsstaten skall underrätta kommissionen om de kompensationsåtgärder som vidtagits.

Om det berörda området innehåller en prioriterad livsmiljötyp eller en prioriterad art, är de enda faktorer som får beaktas sådana som berör människors hälsa eller den allmänna säkerheten, betydelsefulla konsekvenser för miljön eller, efter ett yttrande från kommissionen, andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse."

8 Artikel 7 i direktivet har följande lydelse: "Förpliktelser som uppstår till följd av artikel 6.2–[6.]4 i detta direktiv skall ersätta alla förpliktelser som uppstår till följd av artikel 4.4 första meningen i direktiv 79/409/EEG vad gäller områden som klassificerats i enlighet med artikel 4.1 eller som på samma sätt erkänts i enlighet med artikel 4.2 i det direktivet, från och med dagen för genomförandet av det här direktivet eller den dag då en medlemsstat i enlighet med direktiv 79/409/EEG har klassificerat eller erkänt ett område, om den dagen infaller senare."

9 I enlighet med artikel 11 i direktivet skall medlemsstaterna övervaka bevarandestatusen hos de livsmiljöer och de arter som avses i artikel 2 och särskilt ta hänsyn till prioriterade livsmiljötyper och prioriterade arter.

Den nationella lagstiftningen

10 I den tyska lagen om federala huvudvägar (Bundesfernstraßengesetz) fastställs bland annat de nödvändiga villkoren för byggandet av denna typ av vägar.

11 17 § i denna lag har följande lydelse:

"(1) Byggande eller ändring av federala huvudvägar skall föregås av en fastställd plan. Vid fastställandet av planen skall de allmänna och privata intressen som berörs av projektet samt dess inverkan på miljön beaktas vid avvägningen.

..."

12 10 § första stycket punkt 5 i den federala lagen om naturskydd och landskapsvård (Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege) har följande lydelse:

"I denna lag avses med ... områden av gemenskapsintresse de områden som upptagits på den lista som avses i artikel 4.2 tredje stycket i direktiv 92/43/EEG, även om de ännu inte utsetts till skyddsområden i den mening som avses i denna lag."

13 I 32–38 §§ i denna lag föreskrivs åtgärder för att skydda det europeiska ekologiska nätet Natura 2000.

14 I 33 § i samma lag inrättas för detta syfte ett förfarande för att välja ut de områden som sedan kan utses av kommissionen. 33 § femte punkten har följande lydelse:

"Om ett område har offentliggjorts ... skall

... i ett område av gemenskapsintresse alla projekt, åtgärder, ändringar eller störningar som kan ha betydande påverkan på de delar av detta område som är nödvändiga för att uppnå områdets bevarandemål vara förbjudna till dess att skyddsåtgärder har vidtagits. ..."

15 Artikel 13b.1 första meningen i den bayerska lagen om naturskydd, bevarande av landskap och friluftsrekreation (Gesetz über den Schutz der Natur, die Pflege der Landschaft und die Erholung in der freien Natur) har följande lydelse:

"Områden av gemenskapsintresse skall ... skyddas som särskilda bevarandeområden enligt artikel 4.4 i direktiv 92/43/EEG ..."

16 Artikel 13c i denna lag har följande lydelse:

"1) Ändringar eller störningar som kan ha betydande eller varaktig påverkan på de delar av områden av gemenskapsintresse eller av europeiska fågelskyddsområden som är nödvändiga för [att] uppnå dessa områdens bevarandemål är förbjudna. I områden som är föremål för samrådsförfarande är de åtgärder som avses i första meningen förbjudna i den mån de kan ha betydande eller varaktig påverkan på dessa områdens prioriterade biotoper eller prioriterade arter.

2) Projekt som enskilt eller i kombination med andra projekt eller planer kan ha betydande eller varaktig påverkan på de delar av områden av gemenskapsintresse eller europeiska fågelskyddsområden som är nödvändiga för att uppnå dessa områdens skyddssyften eller bevarandemål är förbjudna.

3) I planer som enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt kan inverka negativt på områden av gemenskapsintresse eller europeiska fågelskyddsområden skall dessa områdens skyddssyften eller bevarandemål beaktas.

..."

17 Artikel 48 i samma lag har följande lydelse:

"(1) Tjänstemän vid och företrädare för naturskyddsmyndigheter, bayerska delstatsmyndigheten för miljö och kommunerna är behöriga att beträda en fastighet för att där genomföra de undersökningar som krävs för att kunna utföra de arbetsuppgifter som följer av denna lag. Detta gäller också medlemmar av den rådgivande kommittén för miljöskydd i samband med förberedelse och genomförande av möten. Detta gäller särskilt i samband med förberedelse av de åtgärder som skall vidtas enligt denna lag samt i samband med genomförande av mätningar, markundersökningar och liknande åtgärder. ...

2. Fram till dess att förordningar antagits ... kan de ... behöriga naturskyddsmyndigheterna bemyndigas att för en period på upp till två år genom förordning

eller enskild föreskrift föreskriva ... förbud mot förändringar i syfte att interimistiskt trygga skyddsområden och skyddsföremål, om det kan befaras att förändringar skulle äventyra syftet med det tilltänkta skyddet Om särskilda omständigheter föreligger kan den perioden förlängas med ytterligare ett år. Denna åtgärd får inte vidtas om den behöriga naturskyddsmyndigheten eller korporationen inte samtidigt eller omedelbart därefter inleder förfarandet för slutgiltigt skydd.

3. Från det att området som skall skyddas har anmälts ... till det att skyddsförordningen har trätt i kraft är alla förändringar i de planerade naturskyddsområdena förbjudna under högst ett år, om inget annat följer av en sådan förordning eller enskild föreskrift som avses i andra stycket. Tillåten markanvändning vid tidpunkten för anmälan påverkas inte. Denna verkan skall nämnas i anmälan.

Bakgrund till tvisten och tolkningsfrågorna

18 Klagandena i målet vid den nationella domstolen har motsatt sig byggandet av delsträckan mellan Forstinning och Pastetten på den nya motorvägen A 94 München–Mühldorf–Simbach–Pocking. Denna förbindelse har i behovsplanen för de federala huvudvägarna ansetts utgöra ett "prioriterat behov".

19 I samband med planläggningen av detta bygge ifrågasattes den sträckning som tar sin början i orten Forstinning. Den redan existerande federala vägen B 12, i vars korridor den största delen av byggandet av den nya motorvägen A 94 är planerad, sträcker sig förbi byn Haag (nedan kallad sträckningen Haag).

20 Genom beslut av den 7 mars 2002 godkände delstatsregeringen i Oberbayern projektet att bygga den 6,2 km långa delsträckan Forstinning-Pastetten av motorväg A 94, varvid man i stället för sträckningen förbi Haag valde en nordligare sträckning, över byn Dorfen. Valet av sträckningen förbi Dorfen innebär att motorväg A 94 bland annat kommer att korsa vattendragen Hammerbach, Isen och deras biflöden Lappach, Goldach och Rimbach.

21 Det handlar i förevarande fall om delar av områden som de tyska myndigheterna den 29 september 2004 har anmält som områden som kan utses till områden av gemenskapsintresse. Följande områden har anmälts:

— Strogn, Hammerbach, Kollinger Bach (DE 7637-371),

— Isens dalgång och dess biflöden (DE 7739-371),

— Kolonier med större musöra i det nederbayerska höglandet (DE 7839-371).

22 Enligt de ekologiska uppgifterna avseende dessa områden finns det såväl i område DE 7637-371 som i område DE 7739-371 en sådan prioriterad livsmiljötyp som anges i bilaga 1 till direktivet och som katalogiserats som "Alluviala lövskogar med Alnus glutinosa och Fraxinus excelsior".

23 I området för sträckningen förbi Haag har de tyska myndigheterna dessutom utsett följande kompletterande skyddsområde:

— Ebersberger- och Grosshaagerskogarna (DE 7837-371).

24 Den hänskjutande domstolen, vid vilken klagandena väckt talan, har betonat att klagandenas yrkande om upphävande av beslutet om godkännande av den 7 mars 2002 endast kan bifallas om det föreligger brister i intresseavvägningen som inte kan avhjälpas eller allvarliga åsidosättanden av gemenskapsrätten. Detta gäller i synnerhet om det skall anses att den omtvistade planen på ett betydande sätt påverkar de skyddsområden som utsetts för att erkännas som områden av gemenskapsintresse.

25 Under dessa omständigheter har Bayerischer Verwaltungsgerichtshof beslutat att dels förordna om uppskov med verkställigheten av beslutet, dels vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1) Vilket slags skyddssystem krävs enligt artikel 3.1 i direktiv 92/43 ... jämförd med sjätte skälet i samma direktiv med hänsyn till lojalitetsprincipen i artikel 10 andra stycket EG ... och EG-domstolens dom av den 13 januari 2005 i mål C-117/03 [Dragaggi m.fl., REG 2005, s. I-167] för områden, särskilt sådana prioriterade livsmiljötyper och/eller prioriterade arter som kan betraktas som

områden av gemenskapsintresse, innan de upptagits på den lista över områden av gemenskapsintresse som kommissionen skall upprätta enligt artikel 21 i direktivet?

2) Hur påverkas detta skyddssystem om de nämnda områdena redan föreslagits i den till kommissionen överlämnade nationella listan i enlighet med artikel 4.1 i direktiv 92/43?

3) Är det enligt de gemenskapsrättsliga föreskrifterna i artikel 3.1 i direktiv 92/43 i jämförelse med sjätte skälet i samma direktiv med hänsyn till lojalitetsprincipen i artikel 10 andra stycket EG tillräckligt med ett nationellt skyddssystem för de nämnda områdena, motsvarande det i artikel 48.2 [i den bayerska lagen om skydd för natur, bevarande av landskap och friluftsrekreation]? "

26 Verwaltungsgericht vill i samband med sin prövning av det där anhängiggjorda målet få klarhet i huruvida det skyddssystem som skall fastställas är av gemenskapsrättslig art eller om medlemsstaterna själva skall säkerställa ett skydd för det utsedda området genom att vidta åtgärder uteslutande inom ramen för ett nationellt skyddssystem. Svaret på denna fråga är nämligen avgörande för vilka normer och kriterier samt vilka faktiska förutsättningar som skall läggas till grund för bedömningen av de förväntade ingrepp som har samband med den omtvistade planen.

27 Verwaltungsgerichtshof har påpekat att det inte går att utesluta att denna plan på ett betydande sätt kommer att påverka den prioriterade livsmiljötypen "Alluviala lövskogar". Den planerade sträckningen korsar, och i den meningen "genomskär", på ett flertal ställen ett sammanhängande alluvialt skogssystem (Isen och dess biflöden). Beaktas måste också sådan påverkan på området som uppstår genom buller, avgaser, skugga från broar, uttorkning under broarna, föroreningar från vägbanan liksom insådd av främmande växtarter under byggandet.

28 Verwaltungsgerichtshof har slutligen konstaterat att en bedömning av hur betydande den förväntade påverkan blir på ett område som har utsetts för att upptas på listan över områden av gemenskapsintresse också beror på huruvida det enligt direktivet krävs ett förstärkt skydd av ett sådant område innan det upptas på denna lista.

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första och den andra frågan

29 Den hänskjutande domstolen vill med sina frågor, vilka skall behandlas gemensamt, få klarhet i vilket skyddssystem som skall tillämpas för sådana områden som de nationella behöriga myndigheterna utsett i syfte att erkänna dem som områden av gemenskapsintresse, men vars upptagande på den därför upprättade listan inväntar ett beslut från kommissionen.

30 I konkreta drag har den hänskjutande domstolen ställt sin fråga för att få klarhet i dels vilken rättslig karaktär detta skyddssystem har, dels vilka dess materiella kännetecken är.

31 Domstolen erinrar inledningsvis om att förfarandet med att utse områden för att få dem upptagna på listan över områden av gemenskapsintresse regleras i bestämmelserna i artiklarna 3 och 4 i direktivet.

32 Såsom framgår av artikel 3.2 i direktivet utgör de behöriga nationella myndigheternas beslut att utse ett område som kan väljas ut som en del av det europeiska ekologiska nätet av särskilda bevarandeområden den första etappen i bildandet av nätet Natura 2000.

33 I samband med detta skall det på grundval av de urvalskriterier som anges i bilaga 3 till direktivet göras vetenskapliga värderingar och fattas beslut avseende identifiering av livsmiljöer och arter, särskilt prioriterade sådana.

34 Efter detta förfarande skall kommissionen, på grundval av dessa kriterier och i samförstånd med varje medlemsstat, upprätta ett utkast till en lista över områden av gemenskapsintresse. Av listan skall särskilt framgå i vilka områden det finns en eller flera prioriterade livsmiljötyper eller en eller flera prioriterade arter.

35 Vad gäller skyddsnivån för de områden som finns på den nationella listan som överlämnas till kommissionen, skall det erinras om att det följer av artikel 4.5 i direktivet att skyddssystemet för de särskilda bevarandeområden som avses i artikel 6.2–6.4 i direktivet är tillämpligt på ett område så snart det i enlighet med artikel 4.2 tredje stycket i samma direktiv har upptagits på den av kommissionen upprättade listan över de områden som har valts ut som områden av gemenskapsintresse.

36 Härav följer, såsom domstolen har slagit fast i punkt 25 i domen i det ovannämnda målet Dragaggi m.fl., att de skyddsåtgärder som anges i artikel 6.2–6.4 i direktivet endast måste vidtas när det gäller de områden som har förts upp på den lista över områden som valts ut som områden av gemenskapsintresse.

37 Domstolen har emellertid i punkt 26 i denna dom betonat att det därav inte följer att medlemsstaterna inte skall skydda områdena från och med den tidpunkt då de i enlighet med artikel 4.1 i direktivet föreslår dem som områden som kan utses till områden av gemenskapsintresse på den nationella lista som överlämnas till kommissionen.

38 Domstolen har i punkt 29 i samma dom dragit den slutsatsen att medlemsstaterna enligt direktivet skall vidta sådana skyddsåtgärder som är "ägnade" att tillvarata det avsedda ekologiska intresset när det rör sig om områden som kan utses till områden av gemenskapsintresse och som anges på de nationella listorna som överlämnas till kommissionen, vilka bland annat kan omfatta områden med prioriterade livsmiljötyper eller prioriterade arter.

39 Den nationella domstolen vill få klarhet i hur man skall tolka skyldigheten att vidta åtgärder som är "ägnade" att tillvarata det avsedda ekologiska intresset, och särskilt

vilka kriterier som skall läggas till grund för tillämpningen av skyddssystemet för de områden som de nationella myndigheterna har utsett. Domstolen erinrar i detta avseende om att den i dom av den 7 november 2000 i mål C-371/98, First Corporate Shipping (REG 2000, s. I-9235), punkterna 22 och 23, har framhållit att kommissionen, för att kunna upprätta ett utkast till en lista över områden av gemenskapsintresse, med hjälp av vilken det är möjligt att inrätta ett sammanhängande europeiskt ekologiskt nät av särskilda bevarandeområden, måste ha tillgång till en uttömmande förteckning över de områden som på nationell nivå är av sådant ekologiskt intresse att de bidrar till att uppfylla den målsättning att bevara livsmiljöer samt vilda djur och växter som avses i direktivet. Det är nämligen endast på detta sätt som det är möjligt att uppnå målet i artikel 3.1 i direktivet att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos de berörda livsmiljötyperna och habitaten för arterna i deras naturliga utbredningsområde i medlemsstaternas hela europeiska territorium.

40 Domstolen påpekade i punkt 23 i denna dom också att en medlemsstat, mot bakgrund av att den vid upprättandet av den nationella listan över områden inte kan ha en exakt och detaljerad kännedom om situationen för livsmiljöerna i andra medlemsstater, inte på eget initiativ kan utesluta områden som på nationell nivå är av sådant ekologiskt intresse att de bidrar till att uppfylla bevarandemålet utan att samtidigt äventyra uppfyllandet av detta mål på gemenskapsnivå.

41 Följaktligen måste kommissionen vara säker på att den har en uttömmande förteckning över de områden som skulle kunna utses till särskilda bevarandeområden, eftersom syftet med sammansättningen av dessa områden är att ett sammanhängande europeiskt ekologiskt nät inrättas. Härav följer också att vid tidpunkten för det beslut som kommissionen skall fatta skall de områden som utsetts av medlemsstaterna återspegla den situation som ligger till grund för de vetenskapliga bedömningarna av områdena av potentiellt gemenskapsintresse.

42 Om så inte var fallet skulle nämligen det gemenskapsrättsliga beslutsförfarandet, som inte bara basera sig på områdenas integritet, såsom dessa har anmälts av medlemsstaterna, utan också kännetecknas av ekologiska jämförelser mellan de olika områden som har föreslagits av medlemsstaterna, riskera att snedvridas, och kommissionen skulle inte längre kunna fullgöra sina uppgifter på det berörda området.

43 Det skall tilläggas att det i bilaga 3 etapp 2 punkt 1 i direktivet föreskrivs att "[a]lla områden som i etapp 1 utsetts av medlemsstaterna där det finns prioriterade livsmiljötyper eller prioriterade arter skall betraktas som områden av gemenskapsintresse". Dessa områden kan således upptas på den lista som kommissionen skall anta.

44 Mot bakgrund av vad ovan anförts är medlemsstaterna, vad gäller de områden som utsetts för att upptas på gemenskapslistan, skyldiga att vidta lämpliga skyddsåtgärder för att upprätthålla de ekologiska egenskaperna i dessa områden.

45 Domstolen erinrar i detta hänseende om att det i bilaga 3 etapp 1 i direktivet föreskrivs att de ekologiska egenskaperna i ett område som har utsetts av de behöriga nationella myndigheterna skall återspegla direktivets bedömningskriterier, nämligen livsmiljötypens representativitet, dess yta, dess struktur och dess funktioner, storlek och täthet hos den population av arter som finns inom området, de habitatselement som är viktiga för den berörda arten, grad av isolering hos den population som finns på området och områdets betydelse för bevarandet av livsmiljötypen och de berörda arterna.

46 Medlemsstaterna skall således inte tillåta ingrepp som allvarligt kan äventyra de ekologiska egenskaperna i ett sådant område som definierats genom de ovannämnda

kriterierna. Detta gäller särskilt när ett ingrepp riskerar att antingen på ett betydande sätt reducera områdets yta eller medföra att prioriterade arter i området försvinner eller resultera i att området förstörs eller att dess representativa egenskaper utplånas.

47 Den första och den andra frågan skall således besvaras så, att ett system för ett lämpligt skydd av områden som föreslagits på den nationella lista som i enlighet med artikel 4.1 i direktivet överlämnats till kommissionen innebär att medlemsstaterna inte tillåter ingrepp som allvarligt kan äventyra de ekologiska egenskaperna i dessa områden.

Den tredje frågan

48 Denna fråga har ställts för att få klarhet i hur gemenskapsrätten skall tolkas när det gäller formerna för att genomföra det ovannämnda skyddssystemet.

49 Det ankommer på medlemsstaterna att vidta alla nödvändiga åtgärder för att genomföra det skyddssystem som skall tillämpas på de aktuella områdena.

50 I detta avseende omfattas de tillämpliga processuella bestämmelserna av den nationella rättsordningen i varje medlemsstat. Dessa förfaranden får emellertid varken vara mindre förmånliga än dem som reglerar liknande situationer av intern

art eller göra det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av gemenskapsrätten (se, för ett liknande resonemang, bland annat dom av den 14 december 1995 i mål C-312/93, Peterbroeck, REG 1995, s. I-4599, punkt 12, och av den 16 maj 2000 i mål C-78/98, Preston m.fl., REG 2000, s. I-3201, punkt 31).

51 Den tredje frågan skall således besvaras så, att medlemsstaterna är skyldiga att, i enlighet med nationella bestämmelser, vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att undvika ingrepp som allvarligt kan äventyra de ekologiska egenskaperna i områden som föreslagits på den nationella lista som överlämnats till kommissionen. Det ankommer på den nationella domstolen att avgöra om så är fallet.

Rättegångskostnader

52 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

1) **Ett system för ett lämpligt skydd av områden som föreslagits på den nationella lista som, i enlighet med artikel 4.1 i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, överlämnats till Europeiska gemenskapernas kommission innebär krav på**

medlemsstaterna att inte tillåta ingrepp som allvarligt kan äventyra de ekologiska egenskaperna i dessa områden.

2) **Medlemsstaterna är skyldiga att, i enlighet med nationella bestämmelser, vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att undvika ingrepp som allvarligt kan äventyra de ekologiska egenskaperna i områden som föreslagits på den nationella lista som överlämnats till Europeiska gemenskapernas kommission. Det ankommer på den nationella domstolen att avgöra om så är fallet.**

Underskrifter